

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук

**Горбач-Кудрі Іванни Анатоліївни на дисертаційне дослідження
Золотарьової Ольги Ігорівни «Адміністративно-правові інструменти
запобігання та протидії домашньому насильству»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі
знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Ступінь актуальності обраної теми.

Захист прав, свобод та інтересів громадян – це одне з основних завдань держави. Аксіомою є твердження, що домашнє насильство грубо порушує цілу низку основоположних прав та свобод людини та громадянина. Наразі воно є глобальною проблемою суспільства, навколо вирішення якої консолідується міжнародне співтовариство. Вироблення спільних принципів та засад запобігання та протидії домашньому насильству і закріплення їх у міжнародних правових актах і рішеннях міжнародних інституцій – це один зі шляхів подолання цього негативного соціального явища.

Домашнє насильство є актуальною проблемою для українського суспільства, що посилюється внаслідок складного соціально-економічного становища, потребами удосконалення положень національного законодавства, необізнаністю населення зі своїми правами, засобами їх захисту, обмеженістю ресурсів уповноважених суб'єктів, що застосовують заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Негативні наслідки домашнього насильства не вичерпуються загрозами для життя і здоров'ю особи, вони впливають на психологічний стан постраждалої особи, руйнують її сімейне життя. Особливо тяжких психологічних травм воно завдає дитині, незалежно від того, чи є вона постраждалою особою або свідком.

Проблематика домашнього насильства привертає увагу багатьох українських вчених. У низці наукових досліджень розглядаються різні аспекти правового регулювання його запобігання та протидії, взаємодії уповноважених суб'єктів, відповідальності за вчинення домашнього насильства тощо. В цих роботах підіймаються питання адміністративно-

правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству, проте нагальним є проведення ґрунтовного дослідження.

Зважаючи на викладене, а також невирішеність важливих теоретичних і практичних питань щодо особливостей адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству, потребу у розробленні в межах адміністративного права рекомендацій та пропозицій правового, організаційного та прикладного спрямування не викликає сумнівів актуальність обраної Золотарьовою Ольгою Ігорівною теми дисертаційного дослідження.

Актуальність обраної теми дослідження аргументується й тим, що вона пов'язана із виконанням завдань, визначених у **нормативно-правових актах, наукових програмах та планах**: відповідно до основних положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII; Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН від 10 грудня 1948 року; Конвенції ООН «Про права дитини» від 20 листопада 1989 року; Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 11 травня 2011 року, ратифікованої 20 червня 2022 року; Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII; Закону України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашнього насильства та боротьбу з цими явищами» від 20 червня 2022 року № 2319-IX; Закону України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021; Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658, Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою

статі на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 145. Дисертацію виконано відповідно до тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454. Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 30 листопада 2021 року (протокол № 22),

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачкою, є обґрунтованими і достатньо переконливими. Методологія наукового пошуку, яка базується на основі використання широкого спектру загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, дозволила Золотарьовій Ользі Ігорівні досягти поставленої мети, завдань дисертаційне дослідження дослідження, оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета дослідження.

Науково-теоретичну основу дисертації становлять праці провідних українських фахівців у галузі загальної теорії держави і права, управління, адміністративного права, а також інших галузевих правових наук, у тому числі дослідження зарубіжних учених. Нормативна база дисертації предсталена Конституцією України, законодавчими актами України, міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, суб'єктів публічної адміністрації, що наділені повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Інформаційна база дослідження охоплює політико-правову публіцистику, проекти нормативно-правових актів, довідкові матеріали, а також статистичні дані центральних і територіальних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо застосування ними адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

За своїм характером дисертаційне дослідження є одною з перших комплексних розвідок у галузі адміністративної науки, в якій послідовно аналізуються адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству як інтегрована система заходів. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано низку концептуальних теоретичних і практичних положень, наукових висновків, узагальнень та пропозицій, що відповідають змістовним ознакам наукової новизни.

Зокрема, вперше визначено процедуру застосування адміністративно-правових інструментів у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, яка являє собою регламентований комплекс дій, спрямованих на оперативне втручання у випадки домашнього насильства, забезпечення негайного захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства, та здійснення превентивного впливу на кривдників. Виділено нову форму домашнього насильства – кібернасильство, що вчиняється із застосуванням засобів електронних комунікацій стосовно близьких осіб, – за яку пропонується передбачити настання адміністративної відповідальності, закріпивши відповідні положення у Кодексі України про адміністративні правопорушення. Визначно шляхи підвищення ефективності діяльності уповноважених суб'єктів щодо застосування адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашнього насильства. Проаналізовано процедуру відповідних заходів для постраждалих осіб та осіб, які вчиняють домашнє насильство – кривдників. Уточнено, що впровадження потребують комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію законодавчого забезпечення, налагодження ефективної міжвідомчої співпраці, підвищення професійної компетентності відповідних фахівців,

розширення арсеналу доступних інструментів впливу та посилення контролю за їх реалізацією. Такий підхід сукупно має забезпечити оперативний та дієвий захист осіб, які постраждали від домашнього насильства.

В роботі містяться додаткові положення, висновки та рекомендації теоретичного характеру і практичного застосування, що свідчить про цілісність, завершеність та значущість новизни отриманих здобувачкою результатів.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях.

Результати наукового дослідження викладено у восьми наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях, визначених МОН України як фахові з юридичних наук, та трьох тез доповідей, які оприлюднено у збірниках міжнародних та міжвідомчих науково-практичних конференцій, круглих столах.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація Золотарьової Ольги Ігорівни «Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству» виконана на високому науковому рівні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічної процедурної складової реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (акт Національної академії внутрішніх справ);

– *практичній діяльності органів Національної поліції* – для вдосконалення процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (акт ГУНП в Київській області);

– освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції», «Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції», «Поліцейська діяльність», «Поліцейські заходи та заходи адміністративного примусу. Протидія домашньому насильству», «Практикум з протидії окремим видам адміністративних правопорушень» (акт Національної академії внутрішніх справ).

Впровадження засвідчують відповідні акти, додані у додатках до дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертація Золотарьової Ольги Ігорівни викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (200 найменувань на 23 сторінках) і 5 додатки на 10 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінки, з них основного тексту – 176 сторінок.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувача, у яких висвітлено основні результати дослідження.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, охарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено інформацію про особистий внесок здобувача та щодо апробації матеріалів дисертації.

У розділі 1 «Теоретико-правова характеристика державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та місце в ній

адміністративно-правових інструментів» здобувачкою здійснено аналіз основних напрямів та завдань державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Визначено, що державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є системою заходів, які реалізується органами державної влади з метою захисту прав і свобод людини, забезпечення безпеки особи, яка постраждала від домашнього насильства, а також попередження його проявів.

Автором визначено поняття, зміст та види адміністративних інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Проаналізовано правовий статус суб'єктів застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, визначено права, обов'язки, а також напрями їх діяльності для подолання цього негативного явища.

У розділі 2 «Процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» окреслено процедуру прийняття адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству як важливого елементу забезпечення прав і свобод людини та гарантування безпеки постраждалих осіб.

Доведено, що досягнення ефективності процедур прийняття адміністративно-правових актів потребує постійного вдосконалення правового регулювання, підвищення рівня професіоналізму органів, які їх реалізують, а також активної міжвідомчої взаємодії. Важливу роль відіграють також інформування та підтримка постраждалих осіб, що дозволяють забезпечити реалізацію прав та захист від домашнього насильства, а також створити умови для швидкої реакції та ефективної превенції таких випадків.

Визначено, що процедури застосування адміністративно-правових інструментів у сфері протидії та запобігання домашнього насильства являють собою регламентований комплекс дій, спрямованих на оперативне втручання у ситуації домашнього насильства, забезпечення негайного захисту осіб, які

постраждали від домашнього насильства, та здійснення превентивного впливу на кривдників.

Під інструментами застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству слід розуміти комплекс законодавчо закріплених засобів, які використовуються уповноваженими органами та посадовими особами для оперативного реагування на випадки домашнього насильства, забезпечення безпеки постраждалих осіб та здійснення превентивного впливу на кривдників. До таких інструментів належать спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, а також заходи, застосування яких спрямоване на захист прав та свобод громадян у цій сфері. Ефективність функціонування цих інструментів безпосередньо залежить від чіткості правового регулювання, налагодженої міжвідомчої взаємодії, належного рівня підготовки фахівців, постійного вдосконалення правових механізмів і практики їх застосування.

Організаційні інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству – це зовнішні прояви конкретних дій органів виконавчої влади чи їхніх посадових осіб, які не спричиняють настання юридичних наслідків.

Організаційні інструменти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству умовно диференціюються за кількома основними групами: соціальні, освітні та психологічні. Кожен з цих інструментів має свою специфіку та значення, а їх застосування повинно бути скоординованим для досягнення максимального ефекту. Важливо підкреслити, що забезпечення безпеки постраждалих осіб вимагає застосування низки соціальних інструментів, які охоплюють надання тимчасового притулку, матеріальної та психологічної допомоги, а також правову підтримку.

У розділі 3 «Основні напрями теоретико-правового удосконалення застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» здобувачкою визначено, що основу формування інституту адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству становлять політичні,

економічні та правові зміни, спрямовані на адаптацію положень національного законодавства до чинних стандартів Європейського Союзу, що регулюють розвиток торгівлі, реформування державних інститутів та зміцнення демократичних принципів

Норми європейського права суттєво впливають на законодавство нашої країни, сприяючи його оновленню та модернізації відповідно до прийнятих міжнародних стандартів у сфері прав людини, правосуддя, економічної політики тощо. Така гармонізація норм оптимізує інтеграційні процеси входження України до європейського правового простору. Важливу роль у цьому відіграють адміністративно-правові інструменти, які забезпечують налагоджену роботу механізмів запобігання та протидії домашньому насильству, захисту постраждалих осіб та притягнення кривдників до відповідальності. Подібні законодавчі ініціативи сприяють посиленню правових гарантій, підвищенню ефективності судової системи та вдосконаленню механізму захисту прав громадян.

Окреслено процедурні напрями розвитку застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

Після кожного розділу дисертації подано **висновки**, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Загальні висновки до роботи відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності.

Список використаних джерел охоплює 200 найменувань на 23 сторінках.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація Золотарьової Ольги Ігорівни відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої забезпечують вирішення актуального наукового завдання щодо дослідження адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу, додаткової аргументації або пояснень під час захисту, на нашу думку, потребують деякі дискусійні питання, а саме:

1) на стор. 120 мова йде про захисні функції термінового заборонного припису щодо кривдника та нівелюється значення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства. З огляду на процедурний характер останньої з'ясування потребує питання про місце та значення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства у системі процедур застосування адміністративно-правових заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) потребують деталізації та обговорення визначені у роботі процедурні напрями розвитку застосування адміністративно-правових інструментів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) необхідність імплементації закордонного досвіду до національної дійсності обґрунтовується порівняльно-правовим аналізом функціонування елементів адміністративно-правових механізмів запобігання та протидії домашньому насильству у країнах Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки. Доцільним вважається зосередити увагу не лише на окремих складниках досліджуваного явища, а й встановити взаємовпливи їх на функціонування на адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії домашньому насильству в цілому;

4) на стор. 173 дисертаційного дослідження автором зазначається, що «процес ухвалення правових актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, як приписи, розпорядження, рішення уповноважених органів, має здійснюватися з додержанням встановлених законодавством вимог щодо форми, змісту, термінів та порядку їх видання». Уточнення потребують положення яких саме нормативно-правових документів є визначальними для форм, змісту, термінів та порядку видання адміністративних актів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Слід відмітити, що вказані зауваження і побажання є рекомендаційними і в цілому не позначаються на позитивній оцінці дисертації, оскільки спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій авторки фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Ольги Ігорівни Золотарьової є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам.

1. Дисертація **Золотарьової Ольги Ігорівни «Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. В ній отримано нові науково обгрунтовані результати, що вирізняються новизною в постановці і вирішенні проблем стосовно адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії домашньому насильству, визначені найбільш перспективні напрями удосконалення науки адміністративного права та суміжних напрямів.

2. Дисертація **«Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії домашньому насильству»** за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами й доповненнями), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Золотарьова Ольга Ігорівна – заслуговує на

присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –

**старший викладач кафедри
поліцейської діяльності**

Національної академії внутрішніх справ

кандидат юридичних наук

Іванна ГОРБАЧ-КУДРЯ

